

Reactie op motie Turfvrije tuinaarde in plaats van zand in voor- en achtertuin Voorburg, 6 oktober 2023

Drie brancheverenigingen in de bouw en projectontwikkeling (WoningbouwersNL, Bouwend Nederland, NEPROM) faciliteren sinds 2020 voor hun leden het stimuleringsplatform KAN Bouwen. KAN staat voor klimaatadaptief bouwen, mét de natuur. Dit platform deelt kennis en ervaringen van voorbeeldprojecten en praktijkexperts. In deze brief geven wij onze reactie op de motie 'turfvrije tuinaarde'.

Op 27 maart 2023 is de volgende motie ingediend door Van der Plas, Stoffer en Van Esch, en de dinsdag erop aangenomen:

De Kamer, gehoord de beraadslaging, constaterende dat de vergroening van een stad goed is voor mens, dier en omgeving; verzoekt het kabinet in gesprek te gaan met de bouwsector om te kijken of het mogelijk is om nieuwbouwwoningen vaker te laten opleveren met turfvrije tuinaarde in plaats van met zand in de voor- en achtertuin, zodat burgers een prikkel krijgen om meer tuinbeplanting aan te leggen in plaats van tegels en zo kunnen meewerken aan meer biodiversiteit, waterafvoer en het tegengaan van temperatuurstijging in de stad, en gaat over tot de orde van de dag.

Eens met strekking

1. De strekking van deze motie is, in onze ogen, om burgers een prikkel te geven om meer tuinbeplanting aan te leggen in plaats van tegels. Hier zijn de drie brancheverenigingen van KAN Platform het volmondig mee eens.
2. Ook wordt er gesproken over de toepassing van turfvrije tuinaarde. Hier lezen wij als strekking: gebruik geen turf meer in tuinaarde. Ook hier zijn wij het mee eens. Toepassen van turf vernietigt waardevolle veengebieden en heeft ook tot gevolg dat deze veengebieden minder CO2 op kunnen nemen.

Oneens met genoemde oplossing

We hebben hier vier argumenten voor:

1. misverstand: tuinen worden vrijwel nooit opgeleverd met zand
2. oplossing is onnodig kostenverhogend: gesloten grondbalans en PFAS
3. andere deeloplossingen: maximum percentage verharding, tuingrond niet dichtrijden
4. oplossing is te eendimensionaal gedacht. Eromheen meer communicatie naar bewoners nodig.

1. Misverstand: tuinen worden vrijwel nooit opgeleverd met zand

We vinden een gesloten grondbalans belangrijk. Daarom wordt in tuinen vooral lokale grond gestort en niet - zoals de motie suggereert - zand. Als een bewoner er voor kiest om

bovenop de grond uit de grondbalans een extra laag te laten storten, ondersteunen wij de lijn dat dit vooral turfrijke tuinaarde moet zijn in plaats van ophoogzand.

Uitgangspunt voor een gebiedsontwikkeling is altijd een gesloten grondbalans, dat wil zeggen dat de gebiedseigen grond die op locatie is uitgegraven (voor fundering, watergangen etc.) op dezelfde locatie weer wordt verwerkt. Wegen, straten en stoepen van bouwlocaties worden opgehoogd met ophoogzand, omdat dit het meest stabiel is tegen verzakkingen. De tuinen worden zoveel mogelijk opgehoogd met de (uitgegraven) gebiedseigen grond. Dit houdt in dat in voor- en achtertuinen vrijwel nooit ophoogzand ligt, maar gebiedseigen grond. Dit is geen zwarte tuinaarde maar zanderige grond (in hoger Nederland), of klei-, zavel- of veengrond. Het is niet geschikt om rechtstreeks tegels op te leggen.

Het is mogelijk om de tuin bij of na oplevering te verrijken met zwarte tuinaarde. Vaak wordt er dan ca. 20-30 cm tuinaarde op de bestaande grondlaag gelegd. Tuinaarde is met compost verrijkte grond en de grond is verhit geweest zodat er geen onkruidzaden meer in zitten. Het is in principe mogelijk om te tuinieren op de gebiedseigen grond. Bij de start is het dan wel aan te raden om de bodem te laten onderzoeken op bodemgesteldheid: zuur of klei of compact. Dan krijg je meer gebiedseigen beplanting, oftewel onkruid, want in deze gebiedseigen grond zitten veel zaden. Dit is misschien alleen een optie voor 'die hard'-tuiniers, of voor verwilderingsstroken in het openbaar gebied. De meeste bewoners die willen tuinieren zullen achteraf 20-30 cm tuinaarde laten aanbrengen bovenop de gebiedseigen grond, of laten eerst 20-30 cm gebiedseigen grond verwijderen voordat ze verrijkte tuingrond aanbrengen.

2. Oplossing is onnodig kostenverhogend: gesloten grondbalans en PFAS

Het werken met een gesloten grondbalans is milieutechnisch en financieel te prefereren. Al sinds de jaren 90 werken projecten zoveel mogelijk met een gesloten grondbalans, om onnodige transportbewegingen van grond te voorkomen en om gebiedseigen grond in het project te houden. Nu veel grond in NL met PFAS kan zijn verontreinigd, is transport van grond nog veel kostbaarder en tijdrovender geworden. Aanbrengen van 20-30 cm tuinaarde voorafgaand aan oplevering betekent dat er extra grond (tuinaarde) van buiten het project wordt aangevoerd, en kan betekenen dat er gebiedseigen grond overblijft, al of niet verontreinigd met PFAS en afgevoerd moet worden. Ook dit is een kostenpost voor de bouwer/ontwikkelaar, die doorwerkt in de bouwkosten, de vrij op naam prijs en vervolgens in de verkoopbaarheid.

3. Andere deeloplossing: Maximum percentage verharding

Voor hoveniers en tuincentra geldt: op de verkoop van tegels/stenen in de tuin wordt de meeste marge behaald. Er is dus financieel een impliciete drive om tuinen zoveel mogelijk te verharden. Dit is echter compleet in tegenspraak met de maatschappelijke wens om klimaatadaptief en biodivers te tuinieren. Daarom is het instellen van een maximum percentage verharding in tuinen een belangrijke incentive. De vraag is dan wel meteen: hoe dit handhaven (door gemeente of waterschap). Hier zijn verschillende ideeën voor:

- Wel eenduidig over communiceren op een opbouwende manier, in de vorm van een richtlijn of voorkeur, met een begrijpelijk percentage van bijvoorbeeld de helft van je tuin, maar niet handhaven
- Resultaten over hogere verkoopprijzen bij woningen met groene voor- en achtertuinen communiceren
- Via luchtfoto's is te controleren welke tuinen versteend zijn, daar op gebiedsniveau over communiceren in buurtkranten in de trend van: 'in uw omgeving is extreem veel verharding. Dit kan problemen geven bij veel regenval.' Zodat burens elkaar erop gaan aanspreken.
- Resultaten van verschillende strategieën monitoren en met elkaar vergelijken.

Andere deeloplossing: tuingrond niet dichtrijden

Door de bouw is de tuingrond vaak dichtgereden met zwaar materieel. Hierdoor kunnen planten, bomen en struiken in de toekomstige groene tuin een moeilijke start maken. Losmaken van de bodem kan door de toplaag van de tuin (20-30 cm) te frezen. In enkele bouwprojecten gebeurt dit al. In een enkel project is van tevoren een plan gemaakt hoe voorkomen wordt dat de tuin wordt dichtgereden: door de achterzijde niet met zwaar materieel te berijden en door een zwaardere kraan aan de voorkant te gebruiken (voorbeeld Gebroeders Blokland).

4. Oplossing is te eendimensionaal gedacht

Het geven van prikkels aan burgers om meer tuinbeplanting aan te leggen gaat ons na aan het hart. Het is het eerste onderwerp dat door een van de KAN deelnemers werd genoemd om aan te pakken. Het was dan ook het onderwerp voor de eerste KAN themagroep, en deze loopt nog steeds: zie ['bewoners verleiden tot natuurinclusieve tuinen'](#).

Het is daarbij echter ook een taai onderwerp. De tuin opleveren met turfvrrije tuinaarde is één van de mogelijke praktische oplossingen. En het is taai, omdat er meerdere (ook psychologische) interventies nodig zijn, voordat een bewoner daadwerkelijk een natuurinclusieve tuin aanlegt. Er zijn namelijk allerlei praktische bezwaren en psychologische barrières te overwinnen, zoals:

- Ik heb geen groene vingers
- Bij mij gaan planten altijd dood
- Een tuin aanleggen is duur
- Een tuin kost veel tijd
- Aversie tegen spinnen, wespen, insecten, slakken, muizen, rupsen,

Al deze bezwaren moeten weerlegd worden en er moet een vonkje overslaan, zodat de bewoners inzien dat een groene tuin heerlijk is in de zomer, speelplek biedt voor de kinderen, levensvreugde geeft, en dat het groen in de nabijheid de geestelijke gezondheid bevordert.

Project opgeleverd met tuinaarde

Ergens in de afgelopen jaren heeft een ontwikkelaar (ik weet niet meer wie) verteld over een project waarbij zij woningen hebben opgeleverd met tuinaarde in de tuinen op de gebiedseigen grond. Dit maakte voor de bewoners weinig verschil: een deel van de tuinen

zijn daarna alsnog geheel betegeld. Deze anekdote zegt niet dat we het niet meer moeten doen, maar wel dat er meer communicatie rondom de maatregel nodig is.

Een andere mogelijkheid is dat ontwikkelaars in de meerwerklijst aanbieden dat je woning wordt opgeleverd met verrijkte turfvrĳe tuinaarde. Hier zijn meerkosten aan verbonden, maar dan heb je als bewoner er wĳl zelf bewust voor gekozen, en ga je het dus niet alsnog tegelen.

Oplossing turfvrĳe tuinaarde

De verkoop van tuinaarde met turf zou landelijk verboden kunnen worden. Is dit mogelijk op de schaal van NL?

Ir. Claudia Bouwens, programmaleider KAN Bouwen Platform, namens de brancheverenigingen Bouwend Nederland, NEPROM, WoningbouwersNL.